

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№4

2025
APREL

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
Российский экономический университет
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

*Elektron nashr,
798 sahifa, aprel, 2025-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Shakarov Zafar G'afforovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayeich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeova Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

MUHANDISLIK & IQTISODIYOT

*ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal*

05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modelashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti

08.00.01 - Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 - Makroiqtisodiyot
08.00.03 - Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 - Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 - Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 - Ekonometrika va statistika
08.00.07 - Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 - Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 - Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 - Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 - Marketing
08.00.12 - Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 - Menejment
08.00.14 - Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 - Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 - Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 - Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan
"Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan
milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha
"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

M u a s s i s: "Tadbirkor va ishbiarmon" MChJ

H a m k o r l a r i m i z:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

Роль искусственного интеллекта в управлении финансовым потенциалом предприятий.....	10
Юсупов Файзулла Якубович	
Erkin iqtisodiy zonalar faoliyatini moliyaviy vositalar orqali takomillashtirish: "Navoiy" EIZ misolida.....	20
Quziev Ravshan Ramazanovich	
Davlat xaridlari jarayonini boshqarish va nazorat qilishning muhim jihatlari.....	26
Xodjamqulov Shahboz Sherali o'g'li	
Oliy ta'lim tizimini baholash: milliy model va global standartlar.....	31
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li, Hakimova Gulnoza Abdulloyevna	
Aksiyadorlik jamiyatlarining investitsion jozibadorligini oshirishda xorij tajribasi.....	37
Qodirov Iskandar Alisher o'g'li	
Механизмы адаптации рынка труда к новой модели экономического роста: теория, практика и цифровые решения.....	41
Абдумухтаров Анваржон Акрамжонович	
Xorazm viloyati eksport strategiyasini takomillashtirishning iqtisodiy va ijtimoiy ta'sirlari.....	50
Fozil Xolmurotov	
Suv resurslarini tejashda aqli sug'orish tizimlarining ahamiyati.....	62
Abdullayev.A., Karimov Anvarjon Muqumjonovich	
To'qimachilik va tikuv-trikotaj sanoati raqobatbardoshligini oshirishning marketing vositalari.....	68
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich	
The current state and development trends of innovative activity in agriculture.....	72
Aytmuratova Miyrigul Zhalgasovna	
Методология оценки инновационной деятельности.....	78
Алиева Эльнара Аметовна	
Yashil iqtisodiy o'sishda raqamli iqtisodiyot va tadbirkorlikning integratsiyalashuvi.....	86
Xodjamov Asliddin O'ktam o'g'li, Maqsudov Bunyod Abdusamat o'g'li	
Tijorat banklari aktivlarini diversifikatsiya qilish yo'llari tahlili.....	92
Abdurazzoqov Abdualim Abdujabbor o'g'li	
Направления повышения эффективности средств, направляемых на обеспечение занятости населения и сокращение бедности.....	97
Маликов Аuezхан Жорабекович	
O'zbekiston uy xo'jaliklarining farovonlik koeffitsiyenti: blackorby va donaldson yondashuvi asosida tahlili.....	106
Boltayeva Dilafza Jumaqulovna	
O'zbekistonda aholi jon boshiga asosiy kapitalga investitsiyalarning o'zgarish dinamikasi.....	114
Qo'shbaqov Aybek Shovqiyevich	
Yashil iqtisodiyotga o'tish sharoitida barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash, davlat iqtisodiy siyosatini takomillashtirish va sirkulyar iqtisodiyot tamoyillarini joriy etishning samaradorligini oshirish yo'llari.....	123
Muratbaeva Eleonora Muxamedjan qizi, Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich	
Yangi o'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanish tendensiyalari.....	132
Tojiyev Javlonbek Rustamovich	

Mulkchilik shakliga ko'ra tijorat banklarida depozitlarining amaldagi holati tahlili	138
Allaberganov Sirojali Saxatovich	
Bandlikni ta'minlashda moliyaviy mexanizmlarning o'rni va ahamiyati	151
Karimjonov Muhammadrasul To'liqinjon o'g'li	
Mustaqil direktorlar ulushi, nomoliyaviy axborotlarning oshkor qilinishi va dividend siyosatining kapital qiymatga kompleks ta'siri	159
Urinov Bobur Nasilloevich	
Turizm orqali ish o'rinlarini yaratish va bandlik muammosini kamaytirish imkoniyatlari	167
Kaxramanova Sevd Shamsiddin qizi	
Kam quvvatli gidroelektr stansiya uchun mos bo'lgan invertor, reduktor, akkumulyator va generatorni tanlash	173
Xamrayev Og'abek Oybek o'g'li, Davletov I.Y.	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat tarmoqlarini ijtimoiy va iqtisodiy jarayonlarini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari	182
Ibragimova Gulnoza Sayidmuradovna	
Terminologiya va ilmiy terminologiya xususida	188
Ruziyeva Gulnoz Temirqulovna	
O'zbekiston Respublikasida innovatsiyalarni tashkil etish va moliyalashtirish yo'llari	192
Ramazonov Javohir Bekzod o'g'li	
Bazalt chiqindi toshqol asosidagi kam suv talabchan sementlarning samaradorligini oshirish	197
Babayev Sultonbek Sunnat o'g'li	
Qashqadaryo qayta tiklanuvchi energiya manbalarining samaradorligini turli yondashuv asosida baholash	203
Omonova Sitara Zafar qizi, Utayev Sobir Achilovich	
Tilshunoslikning mexanika muhandisligi terminlari xususida	208
Mansurova Nafisa Qamariddinovna	
"Chizma geometriya va perspektiva" fanining arxitektura bilimlari tizimidagi roli	213
Yusubjonov Jonibek Farxod o'g'li	
Geodezik plan olishning avtomatlashgan usullari	219
Mamajonova Nodira Alisher qizi	
Zamonaviy arxitektura interyer dizaynida milliy grixva islomiy naqshlar uyg'unligi	225
Qo'chqarov Baxodir O'lmasovich	
Qurilishda mehnat unumdorligini oshirish va uni prognozlashning nazariy asoslari	230
Abduvaliyev Bekzod Muhiddin o'g'li	
Qishloq aholi hududlaridagi zamonaviy innovatsion o'zgarishlarining o'rta ta'lim maktablari tuzilishidagi ta'siri	235
Abdurahmonov Olimjon Obboqul o'g'li	
Seysmik hududlarda qurilish konstruksiyalarini to'g'ri tanlash	241
Egamberdiyeva Shaxnoza Abdurashidovna	
Arixiy yodgorliklarning me'moriy-rejaviy, konstruktiv va badiiy bezak yechimlari	251
Sotvoldiyev Azamatjon Akramjon o'g'li	
Xitoy va O'zbekiston tajribasi asosida soliq to'lovchilar reytingi tizimi orqali fiskal intizomni mustahkamlash	255
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
Turizmga investitsiyalar iqtisodiyotimizga ijobiy ta'siri etuvchi omillari sifatida	268
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Tursunov Qosimbek Nodirovich	

Problems of determining the informativeness of input and output parameters in object management	275
Turapov Ulugbek Urazkulovich	
Tijorat banklari faoliyatiga foiz riskining ta'siri: ilmiy-nazariy asoslar va amaliyot tahlili	280
Turdiyev Abdulhakim Qulbazarovich	
Zamonaviy moy filtrlarining dvigatel ishlash resursini oshirishiga ta'siri.....	290
Mirzakarimov Rustambek Xusanboy o'g'li	
Qayta tiklanadigan energiya manbalari: zamonaviy global tendensiyalar va O'zbekiston uchun perspektivlar	295
Bozarov Elyor Boboqulovich, Rustamova Sarvinoz Azizbek qizi	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda investitsiyaning ahamiyati.....	300
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
Strengthening and enhancing the export potential of industrial enterprises for sustainable growth.....	305
Researcher of Tashkent State University of Economics	
Davlat tashkilotlarining bitiruvchilarga bo'lgan ehtiyoji va talablari.....	310
Daminova Barno Esanovna, Bozorova Irina Jumanazarovna, Pardayeva Muqaddas Zafar qizi	
Erkin iqtisodiy hududlar soliq rejimlarini takomillashtirishning xorij tajribasi.....	320
Boltayev Jo'rabek Yusofovich	
Tabiiy va sun'iy tolalar sanoatini diversifikatsiya qilish orqali investitsion jozibadorlikni oshirish.....	325
Raximov Furqat Jalalovich	
Maishiy kimyo tovarlari B2B segmentida omnichannel marketing strategiyalarining qo'llanishi	331
Ro'ziyeva Farzona Komiljon qizi	
O'zbekistonda kichik biznes faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	338
Djo'rayeva Lola Abdugabbarovna	
Task mapping and job scheduling implications of fdi inflows and governance quality metrics	343
Nilufar Zikirullaeva Dilmurod qizi	
Yangi O'zbekiston savdo-iqtisodiy munosabatlari rivojlanishida xizmatlar eksportining ahamiyati	350
Eshanqulov Baxodir Abduraxmon o'g'li	
Budjet daromadlarini shakllantirishda yirik soliq to'lovchilarning tutgan o'rni	357
Tohirov Shuhrat Niyoz o'g'li	
Davlat maqsadli jamg'armalari resurslarini boshqarish va samarali foydalanish yo'nalishlari.....	361
Xushmurodov Baxtiyor Turg'un o'g'li	
Kichik biznes hamda xususiy tadbirkorlik subyektlari amaliy holati, sohani rivojlantirish asoslari	365
Ortiqov Ulug'bek Akrombek o'g'li	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalari	371
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Tijorat banklarida moliyaviy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha zamonaviy tendensiyalar	375
Latipova Lola Ilhomovna	
Soliq stavkalarini tabaqalashtirish orqali soliq to'lovchilar faoliyatini muvofiqlashtirish	380
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
Transformatsiyalash jarayonida tijorat banklari likvidligini oshirishning nazariy asoslari	385
Poyonov Bobir Bekturod o'g'li	

The importance of implementing international accounting standards in uzbekistan	393
Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
Ikki o'lchovli geofizik signallarni raqamli ishlashda XAAR tez o'zgartirish algoritmlari.....	403
Ibragimov Sanjarbek Salijanovich, Mullajonov Baxodirjon Arabboyevich	
Turizm infratuzilmasi va xizmat sifatini oshirish maqsadida yangi turistik yo'nalishlar va imkoniyatlar yaratish chora tadbirlari.....	410
Sindarov Sherzod Egamberdiyevich, Xakimov Zoxid Norbo'tayevich, Yusupov Muxammadali Soxib o'g'li, Ro'zimatov Sanjarbek Qosimjon o'g'li	
Korporativ boshqaruvda budjetdan tashqari mablag'lar samaradorligini oshirish	420
Saidaxmedova Aida Mirzayevna	
Enhancing labor productivity in industrial enterprises of developed countries: experiences and strategies	426
Abduxakimova Farangiz Sidikjon kizi	
Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali "Olmaliq KMK" ajda innovatsion loyihalarni boshqarish samaradorligini oshirish yo'llari.....	434
Inamova Farida Usmanjanovna	
Methodological problems of accounting of fixed assets	439
Kholbekov Rasul Olimovich	
Необходимость платежной системы.....	446
Сайфиддинов Илхом Файзиддинович	
Зеленое ipro как новый инструмент финансирования	451
Шахзод Сайдуллаев	
Инструменты фондового рынка в международной практике повышения инвестиционной привлекательности бизнеса	459
Юлдуз Усманова	
Модели устойчивого развития туризма: международный опыт и возможности адаптации в узбекистане.....	471
Сальникова Елена Александровна	
Внедрение антикоррупционных стандартов iso в узбекистане	478
Исмаилов Баходир Исламович, Зокиров Саидакмал Баходир угли	
Global moliyaviy markazlarni baholash mexanizmi	483
Sharipova Shaxinabonu Orif qizi	
Трансформация банковского сектора узбекистана под влиянием цифровых технологий.....	488
Захарова Ирина Борисовна, Непейвода Андрей Николаевич	
Uy-joy fondini qulayligini modernizatsiya va rekonstruksiya orqali oshirish imkoniyatlari.....	493
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna	
Влияние технологии блокчейн на банковскую сферу	500
Амонова Хафиза	
Buxoro viloyatida suv tanqisligi sharoitida resurs tejamkor agrotexnologiyalar asosida agrobiznesni barqaror rivojlantirish masalalari	504
Ro'ziyev Sobirjon Samatovich, Saidova Firuza Kamolovna	
O'zbekiston respublikasida demografik dividend olish imkoniyatlaridan oqilona foydalanish metodlari	510
Sharipov Sherzod Shavkatovich	
Budjet mablag'laridan foydalanish ustidan jamoatchilik nazorati mexanizmlari	515
Sharoxmatov Abdurahim Abdulamitovich	

Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatiga investitsiya jalb etish-taraqqiyot garovi.....	522
Karimova Komila Daniyarovna	
Islomiy banklar tizimi va ularning faoliyatini o'zbekistonda rivojlantirish istiqbollari.....	529
Dilovarxo'jayeva Dilnozaxon Shavkatxo'ja qizi	
The use of media technologies in teaching russian language lessons	534
Khojaeva Kh.S.	
Davlat budjetini shakllantirishda soliqlarning o'rni.....	538
Yuldashev Javohirbek Ikromjon o'g'li	
Paxta-to'qimachilik klaster subyektlarida buxgalteriya hisobini takomillashtirishda elektron imzoning roli	543
B. Q. Madartov, G. R. Xolmurodova	
Разработка новых инновационных антикоррозионных решений для защиты стального оборудования нефтегазовой отрасли.....	547
Курбанова Фируза Солеховна, Очилов Абдурахим Абдурасулович, Саатов Санжар Каландарович	
Glitserin bikarbamat sintezi.....	552
Bafojev Abduhamid Hoshim o'g'li	
Respublikada tibbiy xizmatlarini raqamlashtirish asosida rivojlantirishning konseptual yo'nalishlari.....	558
Axmedov Zafarjon A'zamovich, Karabaev Sanjar Abdusamatovich, Uraqov Shokir Ulashovich	
Shamol turbinasi parraklarining burilish burchagini rostdashning amaliy ahamiyati	567
Muzaffarov Firdavs Fuzayl o'g'li, Rashidov Sherzod Kahramonovich, Hojimurodov Jasur Erkinovich	
Оценка комфортности городской среды в узбекистане на основе интегральных индикаторов коммунальной обеспеченности	573
Шатохина Светлана Юрьевна	
Avtotyuning tushunchasi, turlari va tasnifi	581
Maxmudov Abrorxon Axmadxonovich, Ne'matov Husniddin Alijon o'g'li	
"Yashil eksport" tushunchasining mohiyati va uni o'zbekiston iqtisodiyotiga joriy qilish imkoniyatlari.....	586
Ibadullayev Ergash Bakturdiyevich	
Методология оценки влияния факторов, определяющих прямые иностранные инвестиции на экономическую безопасность страны	593
Глазова Марина Викторовна	
Yashil iqtisodiyot sharoitida soliqlarni raqamlashtirishni takomillashtirish	600
Jo'rayev Botir Abdiyevich	
Information exchange acceleration in emergency modes of intelligent control systems	607
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'li	
Ijro mexanizmlarini vizual simulyatsion modellash tirishning boshqaruv samaradorligini oshirishdagi ahamiyati	613
Karabayev Ibragim Turdiyevich, Esonov Husniddin Mamarasul o'g'li, Mamatqulov Toir Chorshanbiyevich	
Sement qorishmasi tarkibiga polivinilatsetat, akril emulsiyasi va suyuq shisha (natriy/silikat eritmalari)ni qo'shish orqali mustahkamlik darajasini oshirish	618
Imamov Suxrob Solexovich	
Инновационные технологии получения металлического индия из оборотных растворов цинкового завода (Алмалыкский ГМК).....	624
Абдиева Манзура Маткаримовна	

Analysis of the use of equipment for cleaning and preparing a lightweight drilling fluid	629
Xolmuxammadiyev Abduxoliq Mahammadi o'g'li, Toshev Sherzod Orziyevich	
Перспективы территориальной организации и развития пищевой промышленности в самаркандской области	635
Хамраев Казим	
Zamonaviy korxonalarda blokcheyn texnologiyalarining qo'llanilishi va ularning samaradorlikka ta'siri	645
Mardiyev Bunyod Sirojiddin o'g'li, To'g'onov Ibrohimxo'ja	
Raqamli iqtisodiyotda moliyaviy injiniring asosida bank innovasiyalarini joriy etish jarayonini takomillashtirish	652
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
Yo'l qurilish tashkilotlarida oqilona moliyaviy strategiyalarni amalga oshirish	659
Raximov Dilshodjon	
"UZSUVTAMINOT" AJ tizimidagi korxonalarining biznes jarayonlari bo'yicha asosiy samaradorlik ko'rsatkichlari (kpi) ni baholash uslublari	664
Saidakbarov Xusniddin Abdisalomovich	
Xizmat ko'rsatish sohasida mulkni qayta baholash va unga yetkazilgan moddiy zararni aniqlashning vazifa va tamoyillari	668
Xadjayev Kamoliddin Fazliddinovich	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari faoliyatida biznesi ekotizimini tashkil etish yo'llari va prinsiplari	673
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
0,4 kv kuchlanishdan ta'minlanuvchi suv nasoslarini tarmoq faza kuchlanishi yo'qolishidan himoyalash	679
Xalikova Xurshida Abdullayevna, Nurova Malika Abduzairovna, Mustayev Ruslan Aktamovich	
Tikilayotgan brezent materiallari choklariga polimer qoplovchi uskunaning tarkibli roligi bikrligini aniqlash	684
Amonov Abdurahmon Rafiq, Muxamedjanov Mironshoh Mansurjon o'g'li	
Urban aglomeratsiyalar sharoitida yer osti inshootlariga ta'sir etuvchi geologik xavflarni kompleks baholash	688
Irgashev Shavkatbek Turdiyevich	
Algorithm for optimizing repetitive tasks in production process execution mechanisms	694
Azizbek Yusupbekov Nodirbekovich, Husniddin Esonov Mamarasul o'g'li Assistant	
Методологический подход "дебют четырёх коней" в оценке финансового потенциала	702
Буранова Лола Вахобовна	
Tijorat banklari aktivlarining samaradorlik ko'rsatkichlari	714
Absamatov Anvar Ergashovich	
Qurilish sohasida investitsion faoliyatni shakllantirishning nazariy va amaliy asoslari	720
Karimov Inomjon Ortikbaevich	
Ona tili ta'limida muqobil javobli testlardan foydalanishning afzalliklari	728
Komilova Lola Nasilloevna	
Analitik sinov laboratoriyalarida xavflarni aniqlashning ilmiy-uslubiy uslubiy yechimlari	737
Masharipov Shodlik Masharipovich, Erkaboyev Abrorjon Xabibullo o'g'li, Ibroximov Jasurbek Maxammadovich	
Zamonaviy metrologiya asoslari, kvant metrologiyaning istiqbollari	742
Ibroximov Jasurbek Maxammadovich	

Infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish uchun investitsiyalar kiritishning zarurati va samaradorlik ommillari	746
Musoyev Behruz Shaxobjon o'g'li	
Mintaqaning investitsion imkoniyatlarini oshirishda xorij tajribasi.....	750
Masharipov Sardorbek Farxadovich	
Jahonda kriptovalyutalar bozori rivojlanishining asosiy tendensiyalari va ularning kelajakdagi ta'siri	756
Jo'rayev Yahyo Ikromjon o'g'li	
Fond bozorida zamonaviy moliyaviy marketing: trendlar, muammolar va kelajakdagi yo'nalishlar	761
Mirmahmudova Nozima Xusniddinovna	
Enhancing competitiveness in uzbekistan's oil and gas sector: strategies for technological innovation, regulatory frameworks, and market dynamics	766
U. Yusupov, Zhao Zijun	
Yashil buxgalteriya hisobi: buxgalteriya hisobida uglerod chiqindilarini hisobga olishning nazariy yondashuvlari	772
Xalilov Sherzod Axmatovich	
"Yashil" polimer sirt-faol moddalar orqali mahalliy suv-neftli emulsiyalarni parchalash usuli.....	786
Hamroyev Obid Olimovich, Sattorov Mirvohid Olimovich	
Agrar sektorning iqtisodiy rivojlanish holati va undagi asosiy tendensiyalarni kompleks statistik usullardagi tahlili	792
Zakirova Umida Maxamadaminovna	

AGRAR SEKTORNING IQTISODIY RIVOJLANISH HOLATI VA UNDAGI ASOSIY TENDENSIYALARNI KOMPLEKS STATISTIK USULLARDAGI TAHLILI

Zakirova Umida Maxamadaminovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

“Statistika” kafedrası mustaqil izlanuvchisi,

i.f.f.d. (PhD)

E-mail: Umida123655@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi tarmog‘idagi tarkibiy-tuzilmaviy o‘zgarishlarni statistik baholash va uning iqtisodiy samaradorlikka ta‘sirini o‘rganishga bag‘ishlangan. Maqolada ekonometrik modellash, ko‘p o‘zgaruvchili regressiya tahlili, SWOT tahlili va vaqt qatori usullari yordamida qishloq xo‘jaligida resurslardan samarali foydalanish va mahsulot hajmini oshirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Hududiy o‘zgarishlar, malakali ishchi kuchi, innovatsion texnologiyalar va eksport salohiyati kabi omillar statistik asosda baholanib, takliflar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: qishloq xo‘jaligi, tarkibiy o‘zgarishlar, ekonometrik modellash, statistik baholash, SWOT tahlili, hosildorlik, innovatsiyalar, eksport, resurslardan foydalanish.

Abstract: This article is devoted to the statistical evaluation of the structural changes in the agricultural sector of Uzbekistan and its impact on economic efficiency. The article analyzes the possibilities of effective use of resources and increase of output in agriculture with the help of econometric modeling, multivariable regression analysis, SWOT analysis and time series methods. Factors such as regional changes, skilled workforce, innovative technologies and export potential are evaluated on a statistical basis and suggestions are made.

Keywords: agriculture, structural changes, econometric modeling, statistical evaluation, SWOT analysis, productivity, innovation, export, resource use.

Аннотация: Данная статья посвящена статистической оценке структурных изменений в аграрном секторе Узбекистана и их влиянию на эффективность экономики. В статье анализируются возможности эффективного использования ресурсов и увеличения выпуска продукции в сельском хозяйстве с помощью эконометрического моделирования, многомерного регрессионного анализа, SWOT-анализа и методов временных рядов. Такие факторы, как региональные изменения, квалифицированная рабочая сила, инновационные технологии и экспортный потенциал, оцениваются на статистической основе и вносятся предложения.

Ключевые слова: сельское хозяйство, структурные изменения, эконометрическое моделирование, статистическая оценка, SWOT-анализ, производительность, инновации, экспорт, использование ресурсов.

KIRISH

So‘nggi yillarda O‘zbekiston Respublikasida qishloq xo‘jaligi tarmog‘ini isloh qilish, diversifikatsiyalash va modernizatsiyalash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilanmoqda. Qishloq xo‘jaligi – milliy iqtisodiyotning asosiy tarmoqlaridan biri bo‘lib, mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta‘minlash, eksport salohiyatini oshirish va aholi bandligini yengillashtirishda muhim rol o‘ynaydi.

Bugungi kunda agrosanoat majmuasini jadal rivojlantirish, mahsulot yetkazib berishda “yashil yo‘laklar”ni keng joriy etish, hududlararo hamkorlikni kuchaytirish, resurslardan samarali foydalanish bo‘yicha qator chora-tadbirlar ko‘rilmoqda. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning 2020 – 2030-yillarga mo‘ljallangan strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–5853-sonli1 Farmoni bilan tasdiqlangan “2020–2030-yillarda O‘zbekiston Respublikasida qishloq xo‘jaligini rivojlantirish strategiyasi”da tarmoq statistikasining shaffof tizimini yaratish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, yer va suv resurslaridan oqilona foydalanish ustuvor yo‘nalish sifatida belgilangan2.

O‘zbekistonda ham qishloq xo‘jaligi sohasini isloh qilish bo‘yicha qator qonunlar, farmonlar va qarorlar qabul qilingan. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning 2020 – 2030-yillarga mo‘ljallangan strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–5853-sonli3 Farmoni bilan “Qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo‘ljallangan strategiyasi” tasdiqlanib, unda tarmoq statistikasining shaffof tizimini yaratish ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida belgilanadi.

Bugungi kunda mamlakatimizda qishloq xo‘jaligi tarmog‘i sanoat asosida qayta ishlab chiqarish hajmiga mos ravishda rivojlanib bormoqda. Tarmoqda yangi texnologiyalarni joriy qilish, yer va suv resurslaridan samarali foydalanish, mahsulot eksportini ko‘paytirish kabi yo‘nalishlarda amaliy chora-tadbirlar ko‘rilmoqda. Agrar siyosatni isloh qilish va modernizatsiya qilish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylangan. Ushbu maqolada O‘zbekistonda agrar sektorning dolzarb muammolari, iqtisodiy samaradorligi va istiqboldagi rivojlanish tendensiyalari statistik usullar asosida tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

So‘nggi yillarda mamlakatimizda qishloq xo‘jaligi tarmog‘idagi tarkibiy-tuzilmaviy o‘zgarishlarni statistik baholash bo‘yicha bir qancha ilmiy-tadqiqot ishlari amalga oshirildi. Quyida 2023-yilda ushbu mavzuga oid o‘tkazilgan to‘rtta tadqiqot, ularning asosiy mualliflari va natijalari keltirilgan.

Ispaniyaning Barselona universiteti tadqiqotchilari R. Garcia va L. Martinez4 tomonidan olib borilgan “Lotin Amerikasida qishloq xo‘jaligi islohotlarining eksport salohiyatiga ta‘sirini” (The Impact of Agricultural Reforms on Export Potential in Latin America) nomli ilmiy ish Lotin Amerikasi davlatlaridagi qishloq xo‘jaligi islohotlari va ularning eksport salohiyatiga ta‘sirini tahlil qilishga qaratilgan. Garcia va Martinez statistik uslublar yordamida qishloq xo‘jaligidagi tuzilmaviy o‘zgarishlar xalqaro bozorlarda raqobatbardosh mahsulot yetkazib berish imkoniyatlarini kengaytirganini ko‘rsatdi. Tadqiqot natijalarida tarkibiy o‘zgarishlarning iqtisodiy barqarorlik va eksport hajmlarini oshirishdagi ijobiy ta‘sirini tasdiqlandi

M. Matkarimov5 o‘zining “Fermer xo‘jaliklarida yer maydonlarini me‘yorlashtirish masalalari” nomli maqolasida mustaqillik davrida qishloq xo‘jaligida amalga oshirilgan islohotlar, xususan fermer xo‘jaliklarini tashkil etish, restrukturizatsiyalash va reorganizatsiyalash jarayonlarini hamda yer maydonlarini optimallashtirish masalalarini o‘rganadi.

D.Yoqubov6 o‘zining “Qishloq xo‘jaligida mehnat resurslarining statistik bahosi va bandlik muammolari” nomli ilmiy izlanishida mehnat resurslarining statistik tahliliga asoslanib, qishloq xo‘jaligidagi bandlik muammolarini aniqlash va ularni hal etish yo‘llarini ko‘rsatadi. Tadqiqotga ko‘ra,

1 O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning 2020 – 2030-yillarga mo‘ljallangan strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–5853-sonli Farmoni: <https://lex.uz/docs/-4567334>

2 <https://www.goldmansachs.com>

3 O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi “O‘zbekiston Respublikasi qishloq xo‘jaligini rivojlantirishning 2020 – 2030-yillarga mo‘ljallangan strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–5853-sonli Farmoni: <https://lex.uz/docs/-4567334>

4 <https://barcelona.edu/research/agriculture-reforms-2023>

5 Matkarimov M. “Фермер хўжаликларида ер майдонларини меёрлаштириш масалалари” www.researchgate.net

6 Abdullayev Sh., Ismoilov R. (2023). O‘zbekiston qishloq xo‘jaligida iqtisodiy o‘zgarishlarni baholash metodologiyasi. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy jurnali. <https://www.tsue.uz/uz/journal/economy2023>

Karimov U. (2023). Qishloq xo‘jaligida hosildorlik va resurslardan foydalanishni optimallashtirish bo‘yicha tahliliy yondashuvlar. Qishloq xo‘jaligi tahlillari jurnalida. <https://www.agriculture.uz/journal/analytics2023>

Rahmonova M., Saidov T. (2023). Qishloq xo‘jaligi eksporti va ichki iste‘molning statistik ta‘sirini o‘rganish. Iqtisodiyot va rivojlanish instituti. <https://www.ied.uz/uz/articles/agriculture2023>

Yoqubov D. (2023). Qishloq xo‘jaligida mehnat resurslarining statistik bahosi va bandlik muammolari. Toshkent davlat agrar universiteti ilmiy to‘plami. <https://www.tsau.uz/journal/labor2023>

bandlik darajasini oshirish uchun yangi ish o'rinlarini yaratish va texnologiyalarni keng joriy etish muhim omillar hisoblanadi.

X.D.Xujakulov va boshqalar⁷ “Ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarini rivojlantirishning ayrim jihatlari” nomli ilmiy ishda fermer xo'jaliklarida yer maydonlarini optimallashtirish, ishlab chiqarishning tarmoq tarkibini kengaytirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish imkoniyatlarini tahlil qilgan.

G. Safarova va R. Mirzayev tomonidan 2023-yilda Central Asian Economic Review jurnalida e'lon qilingan “O'zbekistonda kichik fermer xo'jaliklarida raqamli islohotlarning ta'siri” nomli maqolada kichik fermer xo'jaliklarida raqamlashtirish jarayonining samaradorlikka, ishlab chiqarish hajmiga va xarajatlar darajasiga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqotga ko'ra, kichik fermerlar orasida texnologiya qabul qilish darajasi 15 % ga oshgan bo'lib, bunda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlovchi rag'batlantiruvchi chora-tadbirlarning ahamiyati katta bo'lgan.

Shuningdek, xorijiy olimlardan Smith J. va Johnson A.⁸ tomonidan Buyuk Britaniyaning London Iqtisodiyot Maktabi huzurida olib borilgan “Qishloq xo'jaligidagi tarkibiy islohotlar va iqtisodiy o'sish: rivojlanayotgan bozorlarda statistik tahlil” (Agricultural Structural Reforms and Economic Growth: A Statistical Analysis in Emerging Markets) nomli ilmiy ishda turli mamlakatlar misolida tarkibiy o'zgarishlar, ayniqsa texnologik innovatsiyalarning iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'siri statistik asosda isbotlangan.

Ushbu ilmiy manbalar O'zbekistonda qishloq xo'jaligida olib borilayotgan islohotlar va tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarni baholashda, ularning iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini chuqur o'rganishda muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tajribani tahlil qilish esa mahalliy siyosat va strategiyalarning yanada takomillashuviga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda qishloq xo'jaligida amalga oshirilayotgan tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarni statistik baholashda qo'llanilgan usullar va yondashuvlar o'rganildi.

Tahlil jarayonida quyidagi asosiy metodologiyalar qo'llanildi:

Statistik tahlil usullari. Ma'lumotlarni yig'ish va tahlil qilishda regressiya, trend va dispersiya tahlillaridan foydalanildi. Ushbu usullar qishloq xo'jaligidagi asosiy ko'rsatkichlar – hosildorlik, mahsulot hajmi va resurslardan foydalanish samaradorligi – o'zgarishlarini baholash imkonini berdi.

Ma'lumotlar manbalarini tanlash. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat statistika agentligi hamda Qishloq xo'jaligi vazirligining rasmiy ma'lumotlari asosiy axborot manbasi sifatida tanlandi. Ushbu ma'lumotlar asosida so'nggi besh yil – 2019–2023-yillar oralig'ida qishloq xo'jaligi tarmog'idagi o'zgarishlar dinamikasi o'rganildi.

Solishtirma tahlil usuli. Qishloq xo'jaligi tarmoqlaridagi tarkibiy o'zgarishlar boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi bilan solishtirildi. Tahlil natijasida muvaffaqiyatli tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarni amalga oshirish bo'yicha xulosalar va takliflar ishlab chiqildi.

Ekonometrik modellash. Qishloq xo'jaligi sohasidagi tarkibiy o'zgarishlar bilan iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash maqsadida ekonometrik modellar tuzildi. Ushbu modellash orqali o'zgarishlarning iqtisodiy samaradorlikka ta'siri miqdoriy jihatdan baholandi.

Umuman olganda, tanlangan metodologik yondashuvlar qishloq xo'jaligidagi tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarni statistik asosda aniq va kompleks baholash imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida O'zbekiston qishloq xo'jaligi tarmog'ida 2019–2023-yillar oralig'ida amalga oshirilgan tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlar statistik tahlil asosida o'rganildi. Davlat statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, mazkur yillarda qishloq xo'jaligi mahsulotlari umumiy hajmi 18,3 % ga oshgan bo'lib, bu o'sish g'alla, sabzavot va meva-sabzavot mahsulotlari yetishtirishdagi ijobiy tendensiyalar bilan bog'liqdir. Trend tahlili natijalari ushbu o'sishlarning barqaror xarakterga ega ekanini ko'rsatdi.

7 Xужакулов Х.Д ва бошқалар “Кўп тармоқли фермер хўжаликларини ривожлантиришнинг айрим жиҳатлари” www.researchgate.net

8 <https://lse.ac.uk/agriculture-structural-reforms-2023>

Regressiya tahlili orqali hosildorlik, mahsulot hajmi va resurslardan foydalanish samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlik aniqlanib, irrigatsiya tizimlarining modernizatsiyasi, xususan, tomchilatib sug'orish texnologiyalarining joriy qilinishi suvdan foydalanish samaradorligini 15–18 % ga oshirgani qayd etildi. Yer unumdorligi ham sezilarli darajada yaxshilangan bo'lib, innovatsion texnologiyalar joriy etilgan hududlarda har gektardan olinayotgan hosil 1,3 barobarga oshgan.

Bundan tashqari, mehnat resurslarini statistik baholash natijalari so'nggi yillarda bandlik darajasining o'sishini ko'rsatdi. 2020–2023-yillarda qishloq xo'jaligida mehnat bilan band bo'lganlar soni 6,8 % ga ko'paygan. Bu o'sish ko'p tarmoqli fermer xo'jaliklarining rivojlanishi hamda sohaga yangi texnologiyalar va loyihalarning jalb etilishi bilan bevosita bog'liq. Raqamlashtirish darajasining ortishi va kichik fermer xo'jaliklariga nisbatan rag'batlantiruvchi mexanizmlarning qo'llanilishi bu boradagi muhim omillar sifatida baholandi.

Tadqiqotda eksport salohiyatining oshishiga ham alohida e'tibor qaratildi. Ekonometrik modellash natijalariga ko'ra, qishloq xo'jaligi tarkibidagi islohotlar va eksport hajmlari o'rtasida ijobiy korrelyatsiya mavjud bo'lib, eksport salohiyatiga ega mahsulot yetishtirishga ixtisoslashgan hududlarda yalpi mahsulot hajmi 1,5 baravarga oshgani aniqlangan. Solishtirma tahlil usuli orqali boshqa rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi asosida tarkibiy o'zgarishlarning muvaffaqiyatli namunalarini aniqlash va ulardan foydalanish zarurligi asoslab berildi.

Umumiy statistik ko'rsatkichlar tahlili 2019–2023-yillar oralig'ida qishloq xo'jaligi yalpi mahsulotining o'sish sur'ati yillik o'rtacha 4,2 % ni tashkil etganini ko'rsatdi. Bu natijaga erishishda diversifikatsiya siyosati, yer va suv resurslaridan oqilona foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni keng joriy qilish hamda tarmoqdagi institutsional islohotlarning ijobiy ta'siri muhim o'rin tutdi. Olingan natijalar mamlakatimiz qishloq xo'jaligida amalga oshirilayotgan tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarning iqtisodiy samaradorligini tasdiqlaydi va bu boradagi islohotlarning izchil davom ettirilishi zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa sifatida aytish mumkinki, qishloq xo'jaligi tarmog'ini rivojlantirish jarayonlarini statistik tahlil qilish bo'yicha amalga oshirilgan chora-tadbirlar sohadagi statistik ma'lumotlar bazasini shakllantirish hamda tahlil natijalarining samaradorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, agrosanoat tarmog'i statistikasi, axborot va raqamlashtirish yo'nalishida rejalashtirilgan loyihalarni baholash va tahlil qilish, qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat sohasida yuqori sifatli hamda ishonchli statistik ma'lumotlarni shakllantirish, ularning shaffofligi va oshkoraligini ta'minlash muhim yo'nalishlardan hisoblanadi. Bundan tashqari, barcha manfaatdor davlat organlari, xususiyl sektor, nodavlat va xalqaro tashkilotlar o'rtasida tezkor va strategik hamkorlikni rag'batlantirish, xalqaro tajriba asosida statistik metodologiyani takomillashtirish, ro'yxatga olish ishlarini tashkil etish va sifatini oshirish, shuningdek statistik va geoaxborot tizimlari o'rtasida integratsiyani ta'minlash zarur. Shu bilan birga, ilg'or xalqaro tajribalarni qo'llash, idoralararo hamkorlikni yo'lga qo'yish, mutaxassislar malakasini oshirish hamda axborot texnologiyalarini keng joriy etish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish lozim. Mazkur faoliyatlarni muvofiqlashtirish mas'ul vazir o'rinbosari va rais o'rinbosari tomonidan amalga oshiriladi.

Hududlar va 2019–2023-yillar davomida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, qishloq xo'jaligi tarmog'ida tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlar ijobiy natijalar bergan. Biroq, ayrim hududlarda resurslar yetishmovchiligi, murakkab iqlim sharoitlari va malakali kadrlar tanqisligi kabi muammolar mavjud. Shu sababli mavjud zaif tomonlarni bartaraf etish va tarmoqda barqaror o'sishni ta'minlash maqsadida quyidagi takliflar ilgari suriladi:

Innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish. Qishloq xo'jaligida zamonaviy texnologiyalar va ilg'or usullarni tatbiq etishni davom ettirish zarur. Xususan, suv tejovchi texnologiyalar, tomchilatib sug'orish tizimlari va yer resurslaridan samarali foydalanish imkonini beruvchi texnik vositalarni kengaytirish lozim. Bu yondashuv hosildorlikni oshirishga va resurslardan oqilona foydalanishga xizmat qiladi.

Malakali kadrlar tayyorlash va ta'lim tizimini rivojlantirish. Qishloq xo'jaligi sohasida malakali mutaxassislar yetishmovchiligi dolzarb muammo hisoblanadi. Shu bois, agronomiya, suv va yer

resurslarini boshqarish kabi yo'nalishlarda zamonaviy o'quv dasturlarini joriy etish, oliy va o'rta maxsus ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda treninglar tashkil etish zarur.

Mahalliy va xalqaro investitsiyalarni jalb qilish. Tarmoqda tarkibiy o'zgarishlarni qo'llab-quvvatlash uchun mahalliy va xorijiy investitsiyalarni jalb etish zarur. Buning uchun qulay investitsion muhit yaratish, soliq imtiyozlarini taklif etish va investorlarga kafolatlar berish muhim ahamiyatga ega. Bu esa mahsulot ishlab chiqarish hajmini oshirishga va sifati yaxshilanishiga xizmat qiladi.

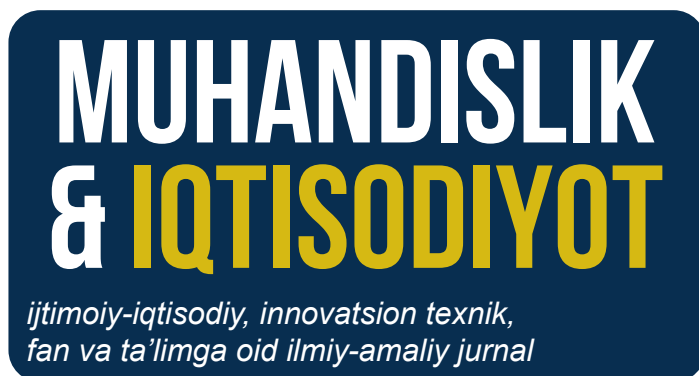
Eksportni rivojlantirish va yangi bozorlarni o'zlashtirish. Qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksport salohiyatini oshirish, xalqaro talabga mos mahsulot yetishtirishni yo'lga qo'yish lozim. Bunda yangi bozorlarni o'zlashtirish, logistika tizimlarini rivojlantirish va eksport infratuzilmasini kengaytirish orqali mahsulot yetkazib berish imkoniyatlarini kuchaytirish kerak.

Statistik monitoring va ma'lumotlar bazasini rivojlantirish. Tarmoqda tarkibiy o'zgarishlarni monitoring qilish uchun real vaqt rejimida ishlaydigan avtomatlashtirilgan statistik tizimlarni yaratish lozim. Bu qaror qabul qilish jarayonini tezlashtiradi va boshqaruv samaradorligini oshiradi.

Mazkur takliflarni hayotga tatbiq etish orqali qishloq xo'jaligi tarmog'ida tarkibiy-tuzilmaviy o'zgarishlarning samaradorligini oshirish, mahsulot hajmi va eksport salohiyatini kengaytirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda ekologik barqarorlikni ta'minlash mumkin bo'ladi. Bu esa O'zbekistonning qishloq xo'jaligi sektorini uzoq muddatli barqaror va raqobatbardosh rivojlantirish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Dehqon xo'jaligi to'g'risida"gi O'RQ-680-sonli Qonuni. 2021-yil 1-aprelda qabul qilingan. www.lex.uz
2. O'zbekiston Respublikasining "Fermar xo'jaligi to'g'risida"gi 662-II-sonli Qonuni. 2004-yil 26-avgust, 662-II-son. www.lex.uz
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 23-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligini rivojlantirishning 2020–2030-yillarga mo'ljallangan strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5853-sonli Farmoni. www.lex.uz
4. Berdiqulov Q. O'zbekiston Respublikasida qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi tarmog'ining rivojlanish holati va uning tendensiyalaridagi o'zgarishlarni statistik baholash. "O'zbekiston statistika axborotnomasi" ilmiy-elektron jurnal. 2023/1(15). www.statmirror.uz
5. Matkarimov M. "Fermar xo'jaliklarida yer maydonlarini me'yorlashtirish masalalari". www.researchgate.net
6. Abdullayev Sh. va Ismoilov R. (2023). O'zbekiston qishloq xo'jaligida tarkibiy o'zgarishlar va samaradorlikka ta'sirini o'rganish. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti ilmiy jurnali. URL: <https://www.tsue.uz/uz/journal/agriculture2023>
7. Karimov U. (2023). Qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksporti va ichki talabning o'zaro bog'liqligini baholash usullari. Iqtisodiyot va innovatsiyalar instituti ilmiy to'plami. www.eii.uz
8. Rahmonova M. va Saidov T. (2023). Qishloq xo'jaligida innovatsion texnologiyalarni joriy etish va ularning iqtisodiy samaradorligi. O'zbekiston qishloq xo'jaligi ilmiy markazi jurnali. URL: www.agriculture.uz
9. Xujakulov X. D. va boshqalar. "Ko'p tarmoqli fermar xo'jaliklarini rivojlantirishning ayrim jihatlari". www.researchgate.net
10. Bekmurodov N. X. "Qishloq xo'jaligini strategik rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va uni amalga oshirish yo'llari". Iqtisod va moliya / Ekonomika i finansi. 2021, 4(140). www.researchgate.net
11. Nasimov B. V. "O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish samaradorligi". "Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar" ilmiy elektron jurnali. № 4, iyul–avgust, 2018-yil. www.iqtisodiyot.tsue.uz

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100